Ympäristöministeriö Ministerineuvostopaketti EU/273/2023-YM-2

Mattila Mervi 6.11.2023

Viite
Napsauta tähän ja kirjoita viite.

Epävirallinen asunto- ja kaupunkiasioista vastaavien ministereiden kokous 14.11.2023

Suomea kokouksessa edustaa kansliapäällikkö Juhani Damski.

Kokouksessa keskustellaan 1) asumisesta ja 2) kaupunkikehityksestä.

Asumista koskevassa osiossa keskustellaan asumisen korkeasta hintatasosta ja kohtuuhintaisten asuntojen kasvavasta puutteesta Euroopassa. Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan asuntopolitiikan keskeisin tavoite on asuntomarkkinoiden toimivuuden edistäminen.

Kaupunkiasioihin liittyen kokouksessa on tarkoitus hyväksyä puheenjohtajamaa Espanjan johdolla valmistellut linjanvedot Kaupunkiagenda EU:lle -yhteistyökehyksen jatkotoimille sekä keskustella kansallisten kaupunkipolitiikkojen merkityksestä. Suomi kannattaa Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimia linjaavan yhteistyöasiakirjan hyväksymistä.

Asialista:

1. Kestävää ja kohtuuhintainen asuminen kaikille
2. Kansalliset kaupunkipolitiikat kestävälle ja osallistavalle rakennetulle ympäristölle

Ympäristöministeriö Perusmuistio EU/273/2023-YM-1

Maijala Olli 7.11.2023

Epävirallinen asunto- ja kaupunkiasioista vastaavien ministerien kokous 14.11.2023

Kokous
Epävirallinen asunto- ja kaupunkiasioista vastaavien ministerien kokous 14.11.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Epävirallinen asunto- ja kaupunkiasioista vastaavien ministereiden kokous pidetään puheenjohtajamaa Espanjan kutsusta 14.11.2023 Gijonissa. Ministerikokouksessa on kaksi aihetta. Ensimmäisenä asuntoasioita koskevat ajankohtaiset kysymykset, erityisesti yleinen asumisen korkea hintataso ja kohtuuhintaisten asuntojen kasvava puute Euroopassa, joita koskien puheenjohtajamaa Espanjan tavoitteena on hyväksyä kokouksessa jäsenmaiden yhteinen julistus.

Toisena aiheena ovat kaupunkiasiat, joihin liittyen kokouksessa on tarkoitus hyväksyä puheenjohtajamaa Espanjan johdolla valmistellut linjanvedot Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimille sekä keskustella kansallisten kaupunkipolitiikkojen merkityksestä.

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Käsiteltäviä asioita on valmisteltu Espanjan järjestämissä virkamiestason kokouksissa, ja valmistelua on kaupunkiasioiden osalta tehty Ranskan (2022), Tsekin (2022) ja Ruotsin (2023) puheenjohtajakausilla.

Kaupunkiasioista vastaavat ministerit hyväksyivät Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen pääperiaatteet määrittävän julkilausuman (Pact of Amsterdam) kokouksessaan

30.5.2016. Käytännön linjanvedot Kaupunkiagendan jatkokaudelle hyväksyttiin Ljubljanan sopimus –yhteistyöasiakirjassa epävirallisessa kaupunkiministereiden kokouksessa 26.11.2021.

Suomen kanta

Asuntoasioita koskeva osio

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan asuntopolitiikan keskeisin tavoite on asuntomarkkinoiden toimivuuden edistäminen.

Lähtökohtaisesti laadukasta ja kohtuullisen hintaista asumista edistetään vapaarahoitteisella asuntorakentamisella. Hallitus kohdistaa yhteiskunnan tukemat vuokra-asunnot nykyistä tehokkaammin pienituloisille, vähävaraisille ja erityisryhmille, joiden on vaikea vuokrata asuntoa vapailta markkinoilta. Hallitus vähentää yhteiskunnan tukemaa ARA-asuntotuotantoa hallitusti.

Hallitus toteuttaa myös asumistuen kokonaisuudistuksen, joka parantaa tuen ohjautuvuutta sitä eniten tarvitseville.

Hallituksen keskeisenä tavoitteena on pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2027 mennessä. Tavoitteen toteuttamiseksi hallitus kohdistaa yhteiskunnan tukia ja toimenpiteitä heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten asumisen turvaamiseen ja asunnottomuuden poistamiseen.

Hallitusohjelmassa velvoitetaan erityisesti kasvavien kaupunkiseutujen kaupunkeja ja kuntia MAL-sopimusten kautta riittävään tontti- ja asuntotuotantoon, jotta asuntojen hintakehitys pysyy kohtuullisena.

Kaupunkiasioita koskeva osio

Suomi kannattaa Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimia linjaavan yhteistyöasiakirjan hyväksymistä. Asiakirja vie eteenpäin Suomen aiemmissa epävirallisissa ministerikokouksissa kannattamien linjausten mukaisesti Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen kautta monitasoisen yhteistyön vahvistamista, kaupungit huomioonottavaa säädösvalmistelua, rahoitusta ja tiedonvaihtoa.

Pääasiallinen sisältö

Ministerit keskustelevat kokouksessaan kahdessa eri työistunnossa, joista ensimmäisessä käsitellään asumisen saatavuutta ja kohtuuhintaisuutta ja toisessa kaupunkiasioita, etenkin Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen edistämistä ja kansallisten kaupunkipolitiikkojen merkitystä. Puheenjohtaja on laatinut keskusteluja varten taustaasiakirjan.

Asuntoasioita koskeva osio

Asuntoasioita käsittelevässä työistunnossa on aiheena pandemian jälkeen laajasti Euroopan unionin alueella havaittavissa ollut vahva trendi asuntojen hintojen noususta ja pula kohtuuhintaisista asunnoista erityisesti kireiden asuntomarkkinoiden kaupunkiseuduilla. Samalla erityistä huomiota olisi kiinnitettävä demografiseen haasteeseen kaupunkiseutujen ulkopuolella sekä tunnistaa rakennusalan merkitys ja painoarvo Euroopan unionin taloudessa ja työmarkkinoilla.

Puheenjohtajamaa Espanja on esittänyt kaksi kysymystä ohjaamaan ministereiden keskustelua:

1. *Mitkä ovat avaintekijöitä, joihin julkisten toimien pitäisi keskittyä, jotta vahvistettaisiin riittävää kohtuuhintaisen asumisen tarjontaa?*
2. *Kokemustenne perusteella, mitä onnistuneita tapaustutkimuksia tai esimerkkejä politiikoista ja toimenpiteistä voidaan nostaa esille, kun edistetään kaikille sopivan asumisen saatavuutta?*

Puheenjohtajan tavoitteena on myös hyväksyttää kokouksessa jäsenmaiden yhteinen deklaraatio, jossa korostetaan eri hallinnon tasoilla tehtyä työtä ja sen jatkumisen merkitystä riittävien ja tarvetta vastaavien asuntojen saatavuuden takaamiseksi Euroopan unionissa samalla kun edistetään kestävämpää ja terveellisempää ja osallistavaa rakennettua ympäristöä. Lisäksi tunnistetaan riittävän kohtuuhintaisen sosiaalisen asuntokannan merkitys riittävän asuntotarjonnan osana.

Deklaraatiossa sitoudutaan Euroopan laajuisen yhteistyön ja kokemustenvaihdon vahvistamiseen sekä tunnistetaan kaupunkikehityspolitiikan ja -rahoituksen merkitys riittävän ja kohtuhintaisen asuntotarpeen edistämisessä. Lisäksi deklaraatiossa korostetaan mm. asuntokannan roolia ja merkitystä energiatehokkuuden ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kysymyksissä.

Asuntopolitiikka kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan Euroopan unionissa.

Kaupunkiasioita koskeva osio

Kaupunkiasioita käsittelevässä työistunnossa aiheina ovat puheenjohtajamaa Espanjan johdolla valmistellut linjanvedot Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimille sekä keskustelu kansallisten kaupunkipolitiikkojen merkityksestä.

Puheenjohtajan tausta-asiakirjassa tuodaan esille kaupunkien kasvava merkitys taloudessa ja ihmisten elinympäristöinä, ja perinteisen eurooppalaisen kaupungin piirteiden, kuten tiiviys, moniulotteisuus, sekoittuneisuus ja turvalliset julkiset tilat, merkitys moniin viimeaikaisiin haasteisiin vastaamisessa. Tällä hetkellä nähdään kasvavia mahdollisuuksia kaupunkiuudistukselle myös EU:n Next Generation EU –rahoituksen ja aloitteiden, kuten Renovation Wave ja New European Bauhaus, myötä. Tuodaan esille myös YK:n Agenda 2030:n tärkeä rooli kaupunkihaasteiden tunnistamisessa ja ratkaisujen muotoilussa, ja käsitellään laajasti Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen roolia ja merkitystä kaupunkihaasteiden ratkaisemisessa monitasoisessa yhteistyössä.

Kaupunkiasioiden osalta jäsenmailta pyydetään puheenvuoroja erityisesti kahteen kysymykseen liittyen:

1. *Mitkä ovat onnistuneen kansallisen kaupunkipolitiikan keskeiset elementit?*
2. *Miten edistää monitasoista hallintaa ja integroitua lähestymistapaa kaupunkikehittämisessä, uuden Leipzigin peruskirjan ja Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen periaatteiden mukaisesti?*

Kaupunkiasioita käsittelevän työistunnon pääaiheena on puheenjohtajamaa Espanjan johdolla valmisteltu yhteistyöasiakirja Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimille vuonna 2021 hyväksytyn Ljubljanan asiakirjan pohjalta. Nyt käsiteltävä yhteistyöasiakirja sisältää ehdotukset ensi vuonna käynnistettävistä uusista teemoista sekä ehdotuksen Kaupunkiagendan toimeenpanossa huomioitavien poikkileikkaavien asiakokonaisuuksien uudistamiseksi.

Jäsenmaiden kaupunkiasioista vastaavat ministerit määrittelivät pääperiaatteet ja käytännön linjanvedot Kaupunkiagendan jatkokaudelle hyväksymällä nämä määrittävän asiakirjan (Ljubljana Agreement) kokouksessaan 26.11.2021.

Ljubljanan sopimuksen mukaan Kaupunkiagendan prioriteettiteemat tulisi uudelleenarvioida vuonna 2023. Sopimuksessa Agendan ensimmäisellä toimintakaudella määritettyjen 14 prioriteettiteeman listaan lisättiin neljä uutta teemaa (vihreän kehityksen kaupungit, kestävä matkailu, tasa-arvoisuuden kaupungit ja ruoka). Sopimuksessa todetaan myös, että jo Amsterdamin julkilausumassa (2016) määritellyn mukaisesti joukko tärkeitä luonteeltaan poikkileikkaavia asiakokonaisuuksia säilyy kehystämässä Kaupunkiagendan tulevia yhteistyön muotoja. Sopimuksen mukaan näiden poikkileikkaavien kokonaisuuksien lista on myös tarkoitus uudelleenarvioida yhdessä prioriteettiteemojen uudelleenarvioinnin kanssa ja uuden Leipzigin peruskirjan linjaamien hyvän kaupunkihallinnan periaatteiden ja EU:n politiikkojen ja prioriteettien pohjalta.

Näihin Ljubljanan sopimuksen periaatteisiin ja Ruotsin puheenjohtajuuskaudella keväällä 2023 tehdyn yhteistyöprosessin tuloksiin nojaten kokouksessa hyväksyttävä yhteistyöasiakirja toteaa aluksi, että aiemmin hyväksytyt Kaupunkiagendan 18 prioriteettiteemaa kattavat merkittävät eurooppalaisia kaupunkeja kohtaavat nykyiset ja näköpiirissä olevat haasteet ja ovat siksi edelleen ajankohtaisia.

Yhteistyöasiakirjan toisena kohtana ministerit hyväksyisivät kaksi uutta sisältöaihetta käymään läpi ennakkoarviointiprosessin vuonna 2024, ensimmäisenä askeleena kohti mahdollisesti käynnistettäviä kumppanuusryhmiä. Nämä sisältöaiheet olisivat 1) vesisensitiivinen kaupunki (mm. sopeutuminen kuivuuteen ja tulviin) ja 2) asumisen hiilineutraalius, paikalliset lämmitys ja viilennyssuunnitelmat.

Kolmantena kohtana yhteistyöasiakirjassa ehdotetaan viittä muuta sisältöaihetta osaksi tulevien mahdollisten uusien sisältöaiheiden listaa. Nämä aiheet ovat 1) kaupunkisuunnittelu ja kaupunkirakenteen hajautuminen, 2) kaupunkien muutosprosesseihin liittyvä osaaminen, 3) terveys, 4) sallivat ja sosiaalisesti kestävät kaupungit ja kaupunginosat sekä 5) kulttuuriperintö. Listan todetaan olevan joustava ja avoin muutoksille jäsenmaiden kaupunkiasioista vastaavien ylijohtajien kokouksen päätösten pohjalta.

Neljäntenä kohtana asiakirjassa ministerit delegoisivat mahdollisten uusien sisältöaiheiden listan hallinnoinnin ja siltä tehtävien, Kaupunkiagendan teemakumppanuuksiin tai muihin uusiin yhteistyömuotoihin tähtäävien uusien ehdotusten valinnan jäsenmaiden kaupunkiasioista vastaavien ylijohtajien kokoukselle.

Kaksi viimeistä yhteistyöasiakirjan kohtaa (5. ja 6.kohta) käsittelevät Kaupunkiagendan ns. poikkileikkaavia asiakokonaisuuksia ja niiden uudistamista. Kohdassa 5 vahvistettaisiin, että poikkileikkaavat kokonaisuudet edustavat Kaupunkiagendan ja sen kumppanuusryhmien yleisessä toiminnassa huomioon otettavia tärkeitä näkökohtia, ja kunkin kumppanuusryhmän tulisi ottaa niiden merkitys huomioon oman teemansa näkökulmasta.

Kohdassa 5 merkitään tiedoksi, pohjautuen uuden Leipzigin peruskirjan sekä EU-politiikkojen periaatteisiin ja painopisteisiin ja Espanjan puheenjohtajuuskauden yhteistyöprosessin tuloksiin, poikkileikkaavien asiakokonaisuuksien listan uudelleenjäsentely seuraavien seitsemän kohdan alle:

a) yhteiseen hyvään tähtäävän kaupunkipolitiikan, sallivuuden, saavutettavuuden, turvallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen, b) integroivien ja innovatiivisten lähestymistapojen edistäminen, erityisesti rahoituksessa ja liittyen vihreään ja digitaaliseen siirtymään, c) vaikuttavan kaupunkihallinnan, osallisuuden ja yhteiskehittelyn tukeminen, d)

monitasoisen hallinnan ja hallinnonrajat ylittävän yhteistyön edistäminen; e) eri hallinnontasoilla yhteen sovitettujen toimien ja paikkalähtöisten politiikkojen ja strategioiden toimeenpaneminen, f) vakaan ja strategisen kestävän kaupunkisuunnittelun sekä tasapainoisen aluekehityksen tukeminen, ja g) Agenda 2030:n kestävän kaupunkikehityksen tavoitteiden ja Uuden kaupunkiagendan (YK-Habitat) periaatteiden toimeenpanon vauhdittaminen.

Yhteistyöasiakirjan viimeisessä kohdassa 6 todetaan, että keskustelua poikkileikkaavien asiakokonaisuuksien toiminnallisesta roolista (mm. teemakumppanuuksien suuntaamisessa) jatketaan vuonna 2024, sisältäen kuulemismenettelyt nykyisten ja aiempien kumppanuusryhmien koordinaattoreiden ja toimenpiteiden vetäjien kanssa.

Yhteistyöasiakirjan liitteessä 1 on tarkemmin lueteltu taustakäsitteitä uudelleenjäsennellyille seitsemälle poikkileikkaavalle asiakokonaisuudelle, ja liitteessä 2 kuvattu lyhyesti yhteistyöasiakirjan kohdassa 2 ehdotettujen kahden uuden sisältöaiheen taustaa ja painotuksia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU asioiden komitean rakenne- ja aluepolitiikkajaosto (EU4) 6.11.2023
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 8.-9.11.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 10.11.2023, kirjallinen menettely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

EU-puheenjohtajamaan tausta-asiakirja

Gijonin julistus (Gijon Declaration)
Yhteistyöasiakirja (Agreements on the Urban Matters Session about the Urban Agenda for the EU)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

YM, asuntoneuvos Tommi Laanti, +358 29 52 50146
YM, neuvotteleva virkamies Olli Maijala, +358 29 52 50174
TEM, erityisasiantuntija Olli Voutilainen, +358 29 50 64919

VAHVA-tunnus

EU/273/2023

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet